

Yunanistan'da Uluslararası Güç Mücadelesi ve Osmanlı-Yunan İlişkilerine Yansımaları (1843-1848)

International Power Struggle in Greece and Its Reflections on Ottoman-Greek Relations (1843-1848)

Yakup AHBAB*

Öz

1821 Rum isyanı ile başlayan sürecinin ardından kurulan Yunanistan Krallığı'nda 1832'de Bavyera Prensi Otto kral oldu. Otto'nun mutlakiyet rejimi 1843 devriminde sona ererek ülke anayasal düzene geçti. Bu süreçte İngiltere ve Fransa arasında Yunanistan üzerinde yoğun nüfuz mücadelesi yaşandı. Bu rekabet iç siyasette İngiliz yanlısı Mavrokordatos ile Fransız yanlısı Ioannis Kolettis arasındaki çekişmeye yansdı. Kolettis'in başbakanlığında Fransız etkisi zirveye ulaşırken buna karşı İngiliz etkinliği azaldı. 1847'de General Grivas'ın isyanı ve ardından Osmanlı topraklarına sığınması bölgesel krize dönüştü. 1848'de Yunanistan'da ilan edilen genel af ve ardından meydana gelen Musurus suikastı Yunan-Osmanlı ilişkilerinde gerginliği derinleştirdi.

Bu araştırma, İngiliz-Fransız rekabetinin Yunanistan'da yarattığı siyasi istikrarsızlığın Yunan hükümeti-ni iç krizini aşmak için Osmanlı karşıtlığını sistemli olarak kullanmaya yönelttiğini ortaya koymaktadır. Araştırma, ağırlıklı olarak Osmanlı arşiv belgelerine dayanmakla birlikte, dönemin Osmanlı, İngiliz ve Alman basını ile destek-lenmiş, konuyla alakalı yerli ve yabancı araştırma eserlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Anfatar Kelimeler: King Otto, Ioannis Kolettis, 1843 Devrimi, Kostaki Musurus, Yunanistan

Abstract

In the Kingdom of Greece, established following the process initiated by the 1821 Greek Revolution, Prince Otto of Bavaria ascended to the throne in 1832. Otto's absolutist regime ended with the 1843 revolution, transitioning the country to constitutional governance. During this transition, Britain and France engaged in an intense struggle for influence over Greece. This competition manifested in domestic politics through the rivalry between the pro-British Mavrokordatos and the pro-French Ioannis Kolettis. While French influence peaked during Kolettis's tenure as prime minister, British effectiveness correspondingly diminished. General Grivas's 1847 rebellion and subsequent asylum in Ottoman territory evolved into a regional crisis. The 1848 general amnesty declared in Greece, followed by the Musurus assassination attempt, exacerbated tensions in Greek-Ottoman relations.

This study reveals that the political instability generated by Anglo-French rivalry in Greece compelled the Greek government to systematically employ anti-Ottoman rhetoric as an instrument for overcoming its domestic legitimacy crisis. The research relies primarily on Ottoman archival sources, supplemented by contemporary Ottoman, British, and German periodicals, alongside relevant domestic and international scholarly literature.

Key Words: King Otto, Ioannis Kolettis, 1843 Revolution, Kostaki Musurus, Greece

Makale Geliş Tarihi: 18.03.2025. Makale Kabul Tarihi: 27.06.2025.

Araştırma Makalesi / Künye: AHBAB, Yakup. "Yunanistan'da Uluslararası Güç Mücadelesi ve Osmanlı-Yunan İlişkilerine Yansımaları (1843-1848)". Gazi Akademik Bakış Dergisi (GABD), 19/37, (Aralık 2025): s. 91-109. <https://doi.org/10.19060/gav.1836559>

* Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul, E-mail: yakup.ahbab@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1232-4865

Gazi

Akademik
Bakış

91

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

Giriş

İngiltere, Fransa ve Rusya, 1821 yılında başlayan ve dokuz yıllık sürecin ardından 1830'da Yunanistan devletini kurdu, garanti altına aldı. Büyük güçler ayrıca yeni devlet için bir hükümdar da buldu; Bavyera Prensi Otto 1833'te Yunanistan kralı oldu. Otto reşit olana kadar, hükümetin yönetimi Bavyeralı naip-ler tarafından devralındı. Otto sonraki on yıl boyunca kraliyet mutlakiyetçiliği, Bavyeralı asker ve memurların istihdamı yoluyla Yunan siyasetindeki hizipleş-meleri düzenlemeye çalıştı. Ayrıca merkeziyetçi bir siyaset takip etti. Dahası, bağımsızlık günlerinden önce Yunanistan'daki siyasi gruplar yabancı elçilikler-den yararlanma eğiliminde oldu. Bu bağlamda İngiliz, Fransız ve Rus diplomat-lar sıklıkla iç entrikalar içine girdi. Eylül 1843'te Atina'daki devrim, Otto'nun mutlakiyetçiliğinin sonunu işaret etti ve anayasal hükümet ilkesini kurdu. Bu gelişme nedeniyle, Büyük Güçler arasında Yunanistan'da ortaya çıkacak anaya-sal hükümetin niteliği konusunda farklı görüşler belirdi. İngiltere, kraliyet oto-ritesini koruyan, mülkiyet temelli bir seçim sistemi olan ve İngiltere, Fransa, Rusya tarafından onaylanan ılımlı bir anayasanın mümkün olduğunca çabuk hazırlanmasını istedi. Fransız dışişleri bakanı Guizot da bu duyguları paylaştı.¹

Rusya'nın sadece kraliyet ayrıcalığını destekleyen Yunanistan'da siyasi bir uzlaşmayı tanıyacağı açıktı. Bu nedenle radikal demokrasiye doğru tehli-keli bir kayış durdurulmalıydı. Yunanistan için ılımlı bir anayasada Rus rızası vazgeçilmezdi. Dini ve tarihi bağlar Rusya'ya bağımsızlık savaşı sırasında ve sonrasında Yunan siyasetinde güçlü bir ses verdi. Aberdeen ile Guizot, Rus otoritesinin kolayca yeniden ortaya çıkabileceğinden korkuyorlardı. İngiliz Dı-şışleri Bakanı Lord Aberdeen ve Fransız mevkidaşı François Guizot, Rusya'nın da desteğini alarak Yunanistan'da kraliyet otoritesini koruyacak bir anayasa hazırlanmasını istedi. Bu isteğin sonucunda üç büyük güç, Yunanistan'ın siyasi istikrarını sağlamak adına ortak bir anayasal çerçeve üzerinde anlaştı. İngiltere ve Fransa'nın Yunanistan'daki temsilcileri Edmund Lyons ve Theobald Pisca-tory, ülkedeki siyasi dengeleri kontrol altında tutmak amacıyla siyasi liderler arasında bir koalisyon hükümeti kurulmasını planladı. Bu planın temelini, İn-giliz Partisi lideri Alexandros Mavrokordatos ile Fransız Partisi lideri Ioannis Kolettis'in bir araya gelmesi oluşturdu. Ancak Kolettis'in koalisyon hüküme-

Görüş

Akademik
Bakış

92

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

- David McLean, "The Greek Revolution and the Anglo-French Entente 1843-4", *The English Historical Review*, Vol. 96, No. 378 (Jan., 1981), s. 117-129; Lucien J Frary, *Russia and the Making of Modern Greek Identity, 1821-1844*, Oxford University Press, United Kingdom 2015, s. 225; Ant-onis Klapsis, *Im Bann einer Idee – König Otto und Griechenland*, (Athen: S. Patakis A.E.E.D.E. Pata-kis Verlag, Mai 2021), s. 19; Ali Fuat Örenç, *Unuttuğumuz Mora Türkleri ve Eyaletten Bağımsızlığa Yunanistan*, Babıali Kültür Yayıncılığı, İstanbul 2009, s.222-223; Douglas Dakin, *The Unification of Greece 1770-1923*, St. Martin's Press, New York 1972, s. 63; Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 18 ve 19. Yüzyıllar*, Küre Yayınları, İstanbul 2009, Cilt 1, s. 280-285; Bülent Akyay, "Yunanistan'da Filortodoks Kompo'nun Ortaya Çıkışı (1839) ve Osmanlı İmparatorluğu", *Tarih İncelemeleri Dergisi* 26, sy. 2, Aralık 2011), s. 335-360.

tinde yeterince güçlü bir konum elde edemeyeceğini öne sürmesi, bu teklifi reddetmesine neden oldu. Bunun sonucunda anayasanın kabul edilmesi ve yemin edilmesinden sonra, İngiltere'nin desteğiyle Mavrokordatos hükümetin başına getirildi. Piscatory'nin Kolettis'i hükümete karşı muhalefet etmekten vazgeçmeye ikna etmesi, Mavrokordatos'un hükümetinin desteklenmesini sağladı. Ancak Mavrokordatos'un hükümeti sadece dört ay sürdü. Kolettis ve Rus Partisinin lideri Andreas Metaksas kendisine karşı ittifak kurduğunda Ağustos 1844'te istifa etti. Nihayetinde, Mavrokordatos hükümeti düştü ve Kral Otto, Kolettis'i hükümeti kurmakla görevlendirdi.²

1844-1847: Fransız-İngiliz Rekabetinin Derinleşmesi

Mavrokordatos hükümetinin düşmesi ve Kolettis'in başbakanlığa getirilmesi, bölgedeki Fransız-İngiliz rekabetini görünür hale getirdi. Fransız Meclisi'nin Yunan kredisini onaylaması, Fransa'nın bölgedeki nüfuzunu pekiştirmeye yönelik politikasının parçası oldu. Bu gelişme, Kolettis'e verilen diplomatik destekle birleşerek Fransa'nın Yunanistan'daki konumunu güçlendirdi. İngiliz diplomasisinin yaşadığı kriz, özellikle İngiliz temsilcisi Edmund Lyons'un muhalefete yaklaşmasıyla derinleşti. Fransa İçişleri Bakanı M. Duchatel'in Piscatory'nin faaliyetlerini desteklemesi ve İngiliz Parlamentosu'nun eleştirilerini göz ardı etmesi nedeniyle, İngiliz-Fransız rekabeti belirginleşti.³ 1844-1847 yılları arasındaki Kolettis döneminde Yunanistan'da Fransız etkisi artarken,

- 2 David McLean, *agm*, s. 117-121; Cyprien Robert, "Du Role De La Diplomatie Européenne Dans La Question Des Frontières Turco-Grecques", *Nouvelle Séne*, Vol. 10, No. 4 (15 MAI 1845), s. 790-809; 1828 ile 1831 yılları ülkede siyasi grupların oluşumunun başlangıcını oluşturmuştur. Rusya'nın desteği ile bir Rus Partisi kurulmuştur. Askeri gruplar ve yabancılar da İngiliz ve Fransız Partileri olarak bilinen gruplara katılmışlardır. Bu partilerin sabit bir ideolojileri bulunmamaktadır. İngiliz Partisinin başkanı Aleksandros Mavrokordatos, Fransız Partisinin başkanı Kolettis ve Rus Partisinin başkanı Andreas Metaksas'tır. Arzu Erman, *Erken Dönem Osmanlı Devleti-Yunanistan Krallığı İlişkileri: Problemler, Çatışan Faktörler Ve Uzlaşma*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2019, s. 79.
- 3 Edouard Antoine Thouvenel, *La Grèce du roi Othon; correspondance de m. Thouvenel avec sa famille et ses amis, recueillie et publiée avec notes et index biographique*, Paris 1890, s. 141; *The Times*, 28 Nisan 1845; John Anthony Petropoulos, *Politics and Statecraft in the Kingdom of Greece, 1833-1843*, Princeton University Press, New Jersey 1968, s. 434; Dilek Özkan, *Ottoman Perceptions And Considerations On The First Ottoman And Greek Borderlands In Thessaly (1832-1865)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, National And Kapodistrian University Of Athens, Athens 2016, s. 128; Richard Clogg, *Modern Yunanistan Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1997, s. 65-71; John S. Koliopoulos And Thanos M. Veremis, *Modern Greece: A History since 1821*, Wiley-Blackwell, UK 2009, s. 36; *Freeman's Journal*, 19 Ocak 1843; *Freeman's Journal*, 19 Haziran 1843; *Newcastle Courant*, 30 Haziran 1843; *Caledonian Mercury*, 19 Ağustos 1843; Antonis Klapsis, *age*, s. 64; *Dublin Evening Mail*, 02 Ekim 1843; *Morning Advertiser*, 02 Ekim 1843; *Patriot*, 02 Ekim 1843; *Magnet (London)*, 02 Ekim 1843; *North Wales Chronicle*, 02 Ekim 1843; *Sun (London)*, 05 Nisan 1844; *Morning Post*, 17 Haziran 1844; 4 Temmuz 1844; 23 Ekim 1844; *John Bull*, 29 Haziran 1844; *Lloyd's Weekly Newspaper*, 07 Temmuz 1844; *Morning Herald (London)*, 18 Temmuz 1844; *Dublin Monitor*, 29 Temmuz 1844; *Newry Telegraph*, 19 Eylül 1844; *Globe*, 29 Kasım 1844.

gazi

Akademik
Bakış

93

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

buna karşılık İngiliz nüfuzu gerileme yaşadı. Kolettis'in Megali İdea⁴ düşüncesi, daha büyük bir Yunanistan için statü talep ettiğinden, uluslararası arena-da önemli diplomatik çatışmalara yol açtı. İngiltere'nin bu süreçteki yaklaşımı yalnızca mevcut durumu korumak olurken, 1840'tan itibaren Fransız Dışişleri Bakanı Guizot, Fransız prestijini Doğu Akdeniz'de yeniden tesis etme arayışına girdi. Guizot'nun Fransa'nın Yunanistan'da kaybettiği nüfuzu geri kazanmayı hedef olarak belirlemesi sonucunda, Fransa'nın bölgedeki etkisini artırma yönündeki çabaları başladı.⁵ 1846'da Fransa Kralı Louis-Philippe'nin oğlu ile İspanya Kralı'nın kızı arasındaki evlilik, Fransa'nın İspanya üzerindeki etkisini güçlendirdi. Bu durum İngiltere'nin İspanya'daki nüfuzunu zayıflatığından, iki ülke arasındaki rekabet Yunanistan'a taşındı. İngiltere, bu duruma yanıt olarak Yunanistan'da Fransız etkisini azaltmayı amaçladı.⁶

İngiltere'nin Yunanistan'daki Fransız etkisini zayıflatma stratejisi, diplomatik ve ekonomik baskı üzerine kuruldu. Hükümete yönelik eleştirilerin odağında yer alan finansal yolsuzluklar, özellikle maliye bakanının kamu fonlarının yönetimiyle ilgili itirafları sonrasında hükümetin güvenilirliği sarsıldı. Üç büyük gücün (İngiltere, Fransa, Rusya) taleplerini engellemek amacıyla hesapların manipüle edilmesi, mali yönetimdeki sorunları büyüttü. İngiltere, hükümetin üzerinde baskıyı arttırmak için Yunanistan'dan faiz ödemelerini talep etti. Bu tutum, Fransız kamuoyunda sert tepkilerle karşılandı ve Yunanistan'ın "acımasız ve merhametsiz alacaklının entrikalarına" maruz kaldığı basında vur-gulandı. Bu bağlamda, Fransa Yunan hükümetinin isteği üzerine borç ödemelerinde esneklik göstererek hükümete destek verdi. Bunun yanı sıra İngiltere Yunanistan'ın Osmanlı Devleti ile yaşadığı Musurus⁷ meselesinde üç savaş

4 Megali İdea, Yunanların, kendilerine ait olduğunu iddia ettikleri bölgeleri Yunanistan ile birleştirmeyi ve Bizans İmparatorluğu'nu en geniş sınırlarıyla yeniden canlandırmayı hedefleyen bir ideolojidir. Bu kavram, Balkanlar'da ulusal bütünleşmenin sağlanması ve gelişmenin en uzun vadeli projelerinden biri olarak kabul edilmektedir. <https://ataturkansklopedisi.gov.tr/bilgi/megali-idea/> (Erişim Tarihi 21.01.2025); Ayrıca bkz, Esra Özşüer, *Megali İdea 1821 Mora İsyanı'ndan 1922 Küçük Asya Bozgunu'na*, Kronik Kitap, İstanbul 2025, s. 28-40.

5 1844'te, İngiltere ve Fransa arasındaki küresel rekabetin keskinleştiği bir dönem olarak öne çıkmıştır. Tahiti, yaşanan gerginliklerin merkezlerinden biri haline gelmiştir. Bir Fransız amiral, önce Fransız himaye hakkını, ardından da Fransız ilhakını ilan etmiştir. Bu gelişmeler, İngiliz basınında ve Avam Kamarası'nda Fransız hükümetine karşı güçlü bir öfke doğurmuştur. Bu olayın ardından birkaç hafta geçtikten sonra, bir Fransız donanma filosunun Tanca'yı bombalaması, tepkilerin daha da artmasına yol açmıştır. David McLean, agm, s. 121-129.

6 *Karlsruher Zeitung*, 6 Nisan 1847; 2 Mayıs 1847; *Düsseldorfer Zeitung*, 7 Nisan 1847; 18 Mayıs 1847; 1 Haziran 1847; *Kölnische Zeitung*, 7 Nisan 1847; *Schwäbischer Merkur*, 7 Nisan 1847; *Staats- und gelehrte Zeitung des Hamburgischen unpartheyischen Correspondenten*, 7 Nisan 1847; *Schwäbischer Merkur*, 7 Nisan 1847; *Stadt Aachener Zeitung*, 6 Nisan 1847; 10 Nisan 1847; *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 5 Haziran 1847; *Mannheimer Abendzeitung*, 6 Şubat 1847; *Altonaer Mercur*, 8 Şubat 1847.

7 Yunan Kralı, bir baloda Musurus'a diğer yabancı elçilerin önünde kaba bir şekilde davranarak alenen azarladı. Kralın bu ağır sözleri, Kolettis tarafından da desteklendi. Bunun üzerine Babiali, Yunan hükümetinden özür talep etmek için Pire limanına bir savaş gemisi gönder-

gemisini Atina açıklarına göndererek Yunan hükümetin üzerinde askeri baskı uyguladı.⁸ Bu dış baskıların iç siyasete yansımaları gecikmedi. Muhalefet Başbakan Kolettis'i anayasayı ihlal etmekle suçladı ve eleştirilerini yoğunlaştırdı. Baskılar sonucunda Kolettis'in bütçe görüşmeleri sırasında meclisi feshetmek zorunda kalması, Yunanistan'daki siyasi istikrarsızlığı had safhaya çıkardı.⁹

Meclisin feshedilmesi sonrasında önemli siyasi gelişmeler meydana geldi.¹⁰ Fransa, Kolettis'i desteklemek adına konsolosları aracılığıyla faaliyetler yürüttü. Fransız Konsolosu Roujou'nun hükümetin adaylarını desteklemek amacıyla Ege Denizi'ndeki adalara seyahat etmesi bunun sonucuydu. Özellikle Tinos'ta Katolik din adamlarını hükümet yanlısı vaazlar vermeye ikna etti. Din adamları, hükümet adaylarına oy verilmemesi halinde aforoz tehdidinde bulundu. Kolettis'in liderlik ettiği Fransız Partisi'nin zaferiyle sonuçlanan seçimler, Fransa'nın etkili stratejileri sayesinde İngiltere'ye karşı siyasi üstünlük sağladığı bir dönemi işaret etti.¹¹

Muhalefet, seçim sürecinin Kolettis'in entrikalarına, rüşvet ve hilelere sahne olduğunu belirterek Yunanistan'daki seçimlerin meşruiyetini sorguladı. Kolettis'in kendilerini marjinalleştirmek için farklı bölgelerde aday çıkarıp seçimleri manipüle ettiğini iddia etti. Kolettis'in nihai amacının muhalefetten tek bir üyenin bile meclise girmesini engellemek olduğu, bunu şiddet olayları ve hukukun ihlali aracılığıyla neredeyse başardığı belirtildi. Ceride-i Havadis'in aktardığına göre, General Grivas'ın "karakteri ve davranışları devletin isteğine uygun görülmediğinden," siyasi katılımı engellendi. Bu engelleme karşısında

di; ancak Yunan hükümeti bu talebi reddetti. 14 Şubat 1847'de Musurus ve elçilik heyeti İstanbul'a döndü. 4 Mart'ta Osmanlı, Yunan hükümetine Musurus'tan bir ay içinde özür dilenmesini isteyen net bir ultimatom sundu. Yunan tarafı bu ultimatom karşısında tutumunu sürdürünce, iki ülke arasındaki ilişkiler kesildi. Yunan konsolosları sınır dışı edildi, Yunan gemileri Türk sularında faaliyet gösteremez hale geldi ve ticari ilişkiler durma noktasına geldi. Sinan Kunalp, "Bir Osmanlı Diplomati Kostaki Musurus Paşa 1807 – 1891", *Belleten*, 34, Ankara 1970, s. 421-435; Hayrettin Pinar, "Kostaki Musurus'un Atina Sefareti ve Osmanlı-Yunan Diplomatik Krizi", *Belleten*, 76, Ankara 2012, s. 207-238.

- 8 *Düsseldorfer Zeitung*, 7 Nisan 1847; 30 Mayıs 1847; *Stadt Aachener Zeitung*, 7 Mayıs 1847; *Westfälischer Merkur*, 9 Mayıs 1847; *Ceride-i Havadis*, Nr. 370, 1264 Şubat 23.
- 9 *Staats- und gelehrte Zeitung des Hamburgischen unpartheyischen Correspondenten*, 7 Nisan 1847; 7 Mayıs 1847; *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 7 Nisan 1847; 3 Nisan 1847; *Mannheimer Abendzeitung*, 10 Nisan 1847; *Stadt Aachener Zeitung*, 10 Nisan 1847; 4 Mayıs 1847; 10 Nisan 1847; *Kölnische Zeitung*, 15 Mayıs 1847; *The Times*, 3 Nisan 1847; 28 Eylül 1847.
- 10 *Karlsruher Zeitung*, 17 Mayıs 1847; *Düsseldorfer Zeitung*, 18 Mayıs 1847; 19 Mayıs 1847; *Kölnische Zeitung*, 25 Mayıs 1847; 27 Mayıs 1847; 14 Haziran 1847; *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 19 Mayıs 1847; *Bell's New Weekly Messenger*, 14 Mart 1847; *Ceride-i Havadis*, Nr. 332, 1263 Ca 24; Nr. 330, 1263 Ca 9.
- 11 *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 28 Mayıs 1847; *Kölnische Zeitung*, 13 Mayıs 1847; 15 Temmuz 1847; 6 Ağustos 1847; *Düsseldorfer Zeitung*, 13 Temmuz 1847; *Westfälischer Merkur*, 14 Temmuz 1847; *Morning Post*, 5 Ağustos 1847.

Gazi

Akademik
Bakış

95

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

Grivas, Akarnanya ve Aetolia bölgelerini “karışıklığa ve kargaşaya teşvik” ederek 4 Haziran 1847’de bir isyan başlattı. Hükümet, durumu kontrol altına almak için hem karadan hem de denizden askeri müdahalede bulundu.¹² Yunan ordusu karşısında zor durumda kalan Grivas, 108 destekçisiyle birlikte Ayamavra Adası’na sığınarak öncelikle İngiltere’ye sığındı. Burada silahlarını bırakmaları ve Yunan hükümetinin izni olmadan geri dönmeleri şartını kabul etmek zorunda kaldı.¹³ Devamında, Preveze’ye geçerek Osmanlı Devleti’nden iltica talebinde bulundu.¹⁴

1847 Yunanistan’ında Akarnanya’da Grivas’ın öncülüğünde başlayan isyanlar, kısa sürede ülkenin farklı bölgelerine yayıldı. Eğriboz Adası’nda General Nikolaos Kriezotis’in başlattığı direniş ve Velentzas ile Papakostas’ın Baviera hanedanına karşı ayaklanmalar gerçekleşti. Yunan kamuoyunda bu olayların İngiltere’nin bir girişi olarak algılandı. Kamuoyundaki yaygın kanaat, isyanların başarıya ulaşması durumunda hükümetin düşeceği ve İngiltere’nin müdahalesinin kaçınılmaz olacağı yönündeydi. Hükümet güçlerinin isyanları bastırması sonucunda isyan liderleri Osmanlı Devleti’ne sığınmak zorunda kaldı. Özellikle Grivas’ın Yunanistan sınırına yakın bir bölgede bulunması nedeniyle mesele uluslararası diplomatik krize dönüştü.¹⁵

12 *Stadt Aachener Zeitung*, 10 Temmuz 1847; *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 12 Temmuz 1847; *Kölnische Zeitung*, 12 Temmuz 1847; *Stadt Aachener Zeitung*, 12 Temmuz 1847; *Staats- und gelehrte Zeitung des Hamburgischen unpartheyischen Correspondenten*, 12 Temmuz 1847; *Düsseldorfer Zeitung*, 13 Temmuz 1847; *Westfälischer Merkur*, 14 Temmuz 1847; *Daily News (London)*, 03 Temmuz 1847; *The Times*, 12 Ekim 1847; *Ceride-i Havadis*, Nr. 340, 1263 B 20.

13 *Kölnische Zeitung*, 15 Temmuz 1847; *Karlsruher Zeitung*, 17 Temmuz 1847; *Stadt Aachener Zeitung*, 19 Temmuz 1847; *Düsseldorfer Zeitung*, 19 Temmuz 1847; *Westfälischer Merkur*, 20 Temmuz 1847; *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 19 Temmuz 1847; *Express (London)*, 13 Temmuz 1847; *Globe*, 20 Temmuz 1847; *Globe*, 13 Temmuz 1847; *The Evening Chronicle*, 14 Temmuz 1847; *Ceride-i Havadis*, Nr. 356, 1263 Kanun-i Evvel 14; Nr. 365, 1263 Kanun-i Evvel 18; Nr. 367, 1264 Şubat 3; Nr. 368, 1264 Şubat 16.

14 BOA, *İrade Eyalet-i Mümtaze Yunanistan (İ.MTZ.(01))*, Nr. 5/117, Lef 3; 6/122.

15 General Kriezotis, Eğriboz’da isyan başlattı ve hükümet taraftarları üzerine saldırıya geçti. İsyanda yaralanarak önce İpsara’ya, oradan da Sakız Adasına geçip Osmanlı Devleti’nden iltica talebinde bulundu. Yunan ordusunun isyanı bastırması üzerine Binbaşı Velentzas ve Binbaşı Papakostas, yanındaki yüz altmış sekiz adamıyla birlikte 20 Eylül 1847’de Dömeke’ye gelerek Osmanlı Devleti’nden iltica talep etmiştir. Velentzas ve Papakostas, Osmanlı uyuğu olmak ve Osmanlı ordusunda görev almak istediklerini belirtmişlerdir. Özellikle Papakostas, Velentzas ve Grivas Yunanistan’ın Sırbistan, Eflak ve Boğdan gibi özerk olup sadece Osmanlı Devleti’nin himayesi altında olması gerektiğini aksi takdirde başka bir devletin himayesinde olması durumunda hamisi tarafından gasp edileceğine inanmaktaydılar. BOA, *Sadaret Mektubî Kalemi Umum Vîlayat Evrakı (A.MKT.UM)*, Nr. 1917/10; *Sadaret Mektubî Kalemi Mühimme Evrakı (A.MKT.MHM)*, Nr. 3/2; 6/7, Lef 1; 16/86; *Hariciye Nezareti Tercüme Odası (HR.TO)*, Nr. 307/50, Lef 1; 284/59, Lef 1; *İ.MTZ.(01)*, Nr. 6/128, Lef 14; 6/129, Lef 6; 7/151, Lef 1; *İ.MTZ*, Nr. 7/151, Lef 1; 7/151, Lef 4; *A.MKT*, Nr. 176/82, Lef 2; *İ.MSM*, Nr. 32/891, Lef 2; 31/874; *Sadaret Âmedî Kalemi Defterleri (A.AMD)*, Nr. 2/5; *Deutsche allgemeine Zeitung*, 19 Temmuz 1847; 9 Ağustos 1847; *Altonaer Mercur*, 10 Ağustos 1847; *Kölnische Zeitung*, 6 Ağustos 1847; Edouard AntoineT-

Gör

İltica: Osmanlı Devleti'nin Tutumu

Grivas'ın Preveze'ye gelişi öncesinde Fransız Konsolosu Sabatier, 10 Temmuz 1847'de Vali Hafız Paşa ile görüşme gerçekleştirdi. Alınan istihbarata göre Grivas'ın Preveze'ye geleceği ve bu durumun sınırlara yakın olması nedeniyle tehlikeli sonuçlar yaratacağını önceden valiye bildirdi. Hafız Paşa bu uyarıya karşılık, eğer Grivas kendisinden resmi olarak izin isterse bunu reddedeceğini, ancak gizlice gelirse onu kovmayacağını fakat sınırdan uzak bir yerde tutacağını söyledi. Grivas, 16-17 Temmuz gecesi Ayamavra'dan gizlice Preveze'ye geldi ve doğruca İngiliz Konsolosluğu'na sığındı.¹⁶

Fransız Konsolosu, 18 Temmuz'da kendisine verilen sözü hatırlatarak Hafız Paşa'dan Grivas ve adamlarının tutuklanmasını, sınırdan uzaklaştırılmasını talep etti. Bunun üzerine Hafız Paşa, konsolosluktan Grivas'ın teslim edilmesini istedi, ancak bu talep reddedilince durum İngiliz sefaretine bildirildi.¹⁷ İngiliz konsolosunun desteği nedeniyle, Hafız Paşa'nın müdahale etmesi engellendi ve bu durum Osmanlı otoritesini zor durumda bıraktı.¹⁸ Bu gelişmeler Fransız kamuoyunun tepkisini çekti ve basında konsolosun Grivas'a verdiği destekten şikâyet edildi.¹⁹

Bu gelişmelerin akabinde, Yunan hükümeti iltica taleplerine tepki vererek çeşitli adımlar attı ve olay uluslararası düzeyde gündeme geldi. Grivas'ın geri gönderilmesini engelleme amacıyla, Yunanistan Atina'daki büyük güçlerin elçiliklerine bir nota gönderdi. Bu nota, Grivas ve ekibinin yardım almamasını sağlamak ve durum hakkında bilgi vermek amacıyla hazırlandı; ayrıca İstanbul'daki elçilere de iletildi. Osmanlı Devleti bu nota üzerine yaptığı açıklamada, Yunanistan ile firariler konusunda herhangi bir anlaşmanın olmadığını vurgulandı. Aynı zamanda, Yunanistan'ın Osmanlı topraklarında isyan edenlere sığınma fırsatı sunması nedeniyle mütekabiliyet ilkesinin geçerli olacağını belirtilerek, iltica taleplerinin kabul edilmesi gerektiği ifade edildi.²⁰

houvenel, *age*, s. 458; Stefanos P. Papageorgiou, *Modern Yunan Tarihi'nden Kesitler*, Yazılama Yayınevi, İstanbul 2015, s.79-80.

16 BOA, *HR.TO*, Nr. 190/48.

17 BOA, *Hariciye Nezareti Siyasi Kısım Evrak (HR.SYS)*, Nr. 2923/106; *HR.TO*, Nr. 190/48; *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 9 Ağustos 1847; 19 Kasım 1847; *Altonaer Mercur*, 10 Ağustos 1847.

18 *Bristol Times and Mirror*, 18 Eylül 1847; *Manchester Times*, 18 Eylül 1847; *London Daily News*, 04 Ekim 1847; *Evening Mail*, 04 Ekim 1847; *Liverpool Mercury*, 05 Ekim 1847; *Düsseldorfer Zeitung*, 9 Eylül 1847; *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 9 Eylül 1847; *Karlsruher Zeitung*, 1 Şubat 1848.

19 *The Times*, 14 Eylül 1847.

20 BOA, *İrade Mesail-i Mühimme (İ.MSM)*, Nr. 31/874, Lef 3; 31/877; 31/879, Lef 5; 31/873; *İ.MTZ. (01)*, Nr. 5/117, Lef 4; *Sadaret Mektubı Kalemi (A.MKT)*, Nr. 96/97; 93/88; *HR.SYS*, Nr. 1708/41, Lef 1; 1680/10; *Altonaer Mercur*, 7 Ağustos 1847; ; *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 26 Temmuz 1847; 5 Ekim 1847; *Express (London)*, 13 Temmuz 1847; *Morning Post*, 14 Temmuz 1847; *Westfälischer Merkur*, 31 Ağustos 1847; *Düsseldorfer Zeitung*, 31 Ağustos 1847; 11 Eylül 1847; *Kölnische Zeitung*, 4 Eylül 1847; *Der Landbote*, 14 Eylül 1847; *Morning Herald (London)*, 02 Eylül 1847; *Schwäbischer Merkur*, 4 Eylül 1847; *Mannheimer Abendzeitung*, 5 Eylül 1847; *Stadt Aachener Zeitung*, 8 Eylül 1847; Νίκος Τόλιζας, *Νικόλαος Κριεζώτης (1785-1853)*, *Ενας Ένοπλος Της Οθωμανικής Περιόδου Στην Υπηρεσία Της Ελληνικής Επανάστασης Και Του Βασιλείου Της Ελλάδας*, Παντείο Πανεπιστημίο

gazi

Akademik
Bakış

97

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

Yunanistan'ın diplomatik girişimlerinin bir uzantısı olarak, Dışişleri Bakanı Georgios Glarakis İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Palmerston'a bir mektup yazdı. Bu mektupta, Britanya Konsolosu Saunders'ın General Grivas'a sağladığı destek iddialarına yer verildi. Glarakis, mektubunda Grivas'ın durumu ve olası muhalefet faaliyetleri hususunda duyduğu endişeleri dile getirdi. Lord Palmerston, Glarakis'in mektubuna verdiği yanıtta, Grivas'ın Preveze'deki varlığının, Yunan hükümeti ve monarşisine yönelik bir saldırı hazırlığına ilişkin asılsız iddialar taşıdığını ifade etti. Palmerston, söz konusu kişilerin Preveze'deki uzun süreli kalışının yalnızca yerel yetkililerle sürdürdükleri müzakerelerle ilişkili olduğunu vurguladı. Palmerston, bu kişilerin Britanya hükümeti tarafından desteklenmediğini ifade etti ve kendisine yönelik desteğin, yalnızca zulme ve adaletsizliğe maruz kalan bir mazlum olmasından kaynaklandığını belirtti. Devamında, Yunan hükümetinin Grivas ve onun durumu ile ilgili suçlamalarının gerçekleri yansıtmadığını vurgulayarak, bu tür iddiaların Britanya hükümeti ile Yunanistan arasındaki diplomatik ilişkileri olumsuz yönde etkileyeceğini belirtti.²¹

Osmanlı Devleti, Grivas'ın ilticasını kabul etmesi dolayısıyla Fransa ile olan ilişkilerinde de gerginlik yaşayınca, Paris Sefiri Süleyman Paşa'ya Fransız hükümetini bilgilendirici bir tahrirat gönderdi. Tahriratta, Grivas'a yapılan yardımın yalnızca insani bir çerçevede yapıldığı ve kendisinin Edirne'ye nakledileceği açıkça ifade edildi.²² Grivas'ın Edirne'ye sevk edilmesine ilişkin sorunların, tamamen kendisinin oraya gitmek istememesi nedeniyle ortaya çıktığı belirtildi. Bu durumun ardından, Grivas'ın Yunanistan aleyhindeki faaliyetlerinin engellenmesinin önemi ön plana çıkarıldı ve bu doğrultuda gerekli tedbirlerin alındığına dikkat çekildi. Yine de şüpheye mahal bırakmamak için, Grivas'ı sırtından uzak bir yere gönderme konusunda özel bir memur görevlendirildiği de ifade edildi. Ayrıca, Fransa ve Yunan konsolos vekillerinin, General'in asker topladığını ve barut tedarik ettiğine dair iddiaları kesin bir dille reddedil ve bu iddiaların tamamen asılsız olduğu kaydedildi.²³ Tahriratta, Osmanlı Devleti,

Gör

Κοινωνικών Και Πολιτικών Επιστημών Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης Και Ιστορίας Κατεύθυνση Νεότερης Και Σύγχρονης Ιστορίας Μεταπτυχιακό Προγραμμα Σπουδών, ΑΘΗΝΑ 2015, s. 17; Παύλος Καραλίδης, *Σύγχρονος ιστορία των Ελλήνων και των λοιπών λαών της Ανατολής από 1821 μέχρι 1921 / υπό Π. Καραλίδου, (1844-1850)*, Εκ του τυπογραφείου Αλεξ. Βιτσικουνάκη, Αθήναις 1922, s. 275.

- 21 Sun (London), 17 Ocak 1848; *London Evening Standard*, 15 Ocak 1848; *Morning Advertiser*, 18 Ocak 1848.
- 22 *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 19 Temmuz 1847; BOA, *İ.MSM*, Nr. 31/879, Lef 6; 31/877; 31/879, Lef 5; *A.AMD*, Nr. 2/5; *HR.SYS*, Nr. 1708/41, Lef 1; *A.MKT*, Nr. 112/61; 114/25, Lef 1; *A.MKT.MHM*, Nr. 6/7, Lef 1.
- 23 BOA, *İ.MSM*, Nr. 28/779, Lef 2; 31/882, Lef 6; 31/879, Lef 6; 31/886, Lef 1; 31/886, Lef 3; 32/895; 31/875, Lef 1; *HR.MKT*, Nr. 19/3; *HR.TO*, Nr. 568/22/Lef 2; 408/52, Lef 1; 568/45, Lef 3; *İ.MTZ* (01), Nr. 6/142, Lef 1; *İrade Meclis-i Vâlâ (İ.MVL)*, Nr. 139/3828, Lef 2; *İrade Hariciye (İ.HR)*, Nr. 54/2521; *A.MKT*, Nr. 175/55, Lef 4; 175/55, Lef 1; 114/25, Lef 1; 93/88; *HR.SYS*, Nr. 424/11; *Stadt Aachener Zeitung*, 22 Ağustos 1847.

Yunanistan'a karşı ihtiyatlı ve temkinli bir politika benimsemiş olmasının yanı sıra, Musurus meselesi çerçevesinde bu durumdan yararlanma gereğinin mevcut olmadığı da açıkça belirtildi.²⁴

Osmanlı yetkililerinin baskısı sonucunda, Preveze'de bulunan Grivas başlangıçta şehirden ayrılma konusunda direnç gösterdi. 15 güvenilir adamıyla İstanbul'a gideceğini, diğer adamlarını bu bölgede bırakacağını, bu olmazsa yabancı bir ülkeye gideceğini belirtti. Ancak uzun görüşmeler sonucunda yetkililere teslim olmayı kabul etti. Bu kabulün ardından, Preveze'deki varlığı güvenlik riski oluşturması nedeniyle generalin ve taraftarlarının bölgeden uzaklaştırılması kararlaştırıldı.²⁵

Bu kararın alınmasına rağmen İngiliz konsolosunun Grivas'a olan ilgisi Vali Hafız Paşa'yı tedirgin etti. Uzun zamandan beri Yanya'da görevli olan konsolosun Grivas'a gerekli olan adamları tedarik edebilmesi ve ona maddi destek sağlayabilmesi ihtimali dikkatle izlenmesi gereken bir konuydu. Dahası İngilizlerin, Grivas'ı kullanarak Yunanistan'da karışıklık çıkarmayı planladıkları, konsoloslarının davranışlarından da anlaşılmaktaydı. Bu endişelerin sonucunda, Hafız Paşa güvenlik tedbirlerini artırmak amacıyla çeşitli bölgelerde casuslar görevlendirdi.²⁶ Hafız Paşa'nın öngördüğü risk, Grivas'ın Edirne'ye zorla gönderilmesi ihtimali karşısında Cezayir-i Seb'a'daki yöneticilerle iletişime geçip oraya kaçmasıydı. Bu riski önlemek amacıyla, Grivas istirahat etmesi bahanesiyle Preveze'den Yanya'ya davet edildi. Yanya'ya ulaştığında, Vali Hafız Paşa ona endişelerinin yersiz olduğunu açıkladı.²⁷

Grivas, Yanya'da bulunduğu süre boyunca Vali Hafız Paşa ile çeşitli görüşmeler gerçekleşti. Bu görüşmelerden birinde Grivas, Hafız Paşa'dan Osmanlı topraklarından yaklaşık 1.000 asker toplayarak Yunanistan'a gitmek için izin talep etti. İngiliz basınına göre, bu kuvvetle altı hafta içinde Yunanistan'ı Sultan'ın egemenliği altına alacağını vaat etti.²⁸ Arşiv vesikalarında ise bu durum Grivas'ın, "gizli yardım" talebi olarak yansıdı. Grivas'ın bu işbirliği talebinin ardından, Hafız Paşa konuyla ilgili yazdığı Rumca mektubu İstanbul'a gönderdi ve mektup üzerinden nasıl bir tutum sergilemesi ve ona ne şekilde yanıt vermesi gerektiği hakkında bilgi talep etti. Bu talebin İstanbul'a iletilmesi sonucunda, konu Meclis-i Vükelâ'da ele alındı.²⁹

24 BOA, HR.MKT, Nr. 19/3; İ.MSM, Nr. 28/779, Lef 2; HR.SYS, Nr. 424/11.

25 Morning Advertiser, 02 Eylül 1847; Saint James's Chronicle, 24 Ağustos 1847; Altonaer Mercur, 16 Ağustos 1847; Deutsche Allgemeine Zeitung, 17 Ağustos 1847; BOA, HR.MKT, Nr. 21/26, Lef 3.

26 BOA, HR. MKT, Nr. 21/26, Lef 13; A.MKT, Nr. 93/88.

27 BOA, HR.MKT, Nr. 18/66, Lef 2; HR.SYS, Nr. 1708/43; İ.MSM, Nr. 31/883.

28 Globe, 03 Kasım 1847; The Times, 03 Kasım 1847.

29 General Grivas asıl amacının ne olduğunu valiyeye şu kelimelerle ifade etmiştir; "Ben Devlet-i Aliyye'ye iltica ve dehalet eyledim ve saltanat-ı seniyyeye şu halde hoşlanacak hizmet etmek isterim. Yunan Devleti daima Devlet-i Aliyye'nin aleyhine hareketle içerudan bazı adamlar tertib ve memalik-i mahruseye tecavüzle isal-i hasar ve bazen dahi tahrik-i ezhan-ı reayaya ibtidar iderek sual olunmaktan benim haberim yoktur. Onlar haydut makumlesidir. diyerek

Gaz

Akademik
Bakış

99

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

Meclis-i Vükelâ'daki konuyla alakalı oturumda, Grivas'a verilecek destek durumunda Avrupa devletlerinin olası tepkileri tartışıldı. Görüşmelerde, Yunanistan'da meydana gelen isyanı desteklemenin mevcut koşullarda uygun bir strateji olmadığına dair bir uzlaşa sağlandı. Bunun yanı sıra, Grivas'ın talebine resmi bir yanıt verilmesinin gerekip gerekmediği hususu da ele alındı. Bu çerçevede, Grivas'ın yazdığı mektubun bir senet niteliğinde değerlendirilmesi gerektiği önerisi gündeme geldi. İleride Grivas'ın bir hükümet kurması durumunda, Osmanlı Devleti'ne ihanet etme ihtimali üzerinden bu mektubun kamuoyuna açıklanması düşünüldü ve böylece Yunan halkı nezdinde itibar kaybına yol açması beklendi. Bu nedenle mektubun dikkatli bir biçimde saklanması karar verildi. Ayrıca, bir isyancı ile Osmanlı hükümetinin doğrudan iletişim kurmasının uygun olmayacağına dair görüş birliği de sağlandı. Bu değerlendirme doğrultusunda, Grivas'ın Yanya'da bulunmasından ötürü Yanya valisinin cevap yazma önerisi uygun bulundu. Valinin, Grivas'a yazacağı mektupta dikkatli ve ihtiyatlı bir dil kullanması, olası olumsuzluklardan kaçınması gereken bir husus olarak ifade edildi. Son olarak, Grivas'ın Osmanlı Devleti'nde bulunduğu süre zarfında güvenliğinin sağlanacağı ve memleketine döndüğünde dostluk ilişkilerinin devam edeceği hususunda mütevazı bir yanıt yazılması gerektiği kararlaştırıldı.³⁰

Meclis-i Vükelâ'nın aldığı karar sonucunda, Grivas'ın taleplerine olumlu karşılık vermenin Yunanistan aleyhinde düşmanca bir eylem sayılacağı sonucuna varıldı. İki devlet arasında savaş durumunun söz konusu olmayışı nedeniyle, Yunanistan'a karşı bu şekilde bir tavır sergilemenin ve bu tutumu Yunanistan'a karşı bir silah olarak kullanmanın, Avrupa devletlerinin tepkisini artırabileceği endişesi doğdu. Bu diplomatik endişeler sonucunda, Grivas'ın destek talebi, diplomatik ilişkilerin hassasiyeti göz önünde bulundurularak kabul edilmedi.³¹

Grivas konusundaki karar verme süreci uzarken, destekçi sayısının giderek artması ve bu durumun Narda ile Preveze kazaları halkını kışkırtma ihtimali Osmanlı yönetimini endişelendirdi. Bu gelişmeler yaşanırken, Grivas ile Osmanlı Devleti'ne sığınmış olan diğer isyancı liderler arasında koordinasyon faaliyetleri sürmekteydi. Nitekim bu kişiler "Yanya tarafına gitti ve orada bulunan Grivas ile görüştüktan sonra geri dönerek Yunan topraklarına zarar verme ve saldırı düzenleme niyetinde olduğu" Osmanlı yetkililerine bildirildi. Bu endişelerin sonucunda, Yunanistan ile Osmanlı Devleti arasındaki ilişkilerin olumsuz

cevap vermekte bu hale göre bana dahi taraf-ı salatanat-ı seniyyeden gayet hafif olarak muavenet buyursa kain-i misafireten geldim me'zunen gidiyorum bu yollu kalkub Yunanistan'a geçsem içerüde benim adamlarım ve tarafdamlarım dahi çoktur herkes bana tebaiyet iderler. Devlet-i Aliyye'nin muradı üzere iş görüp hizmet itmiş olurum. Devlet-i Aliyye'nin manevi bu işden haberi olub zahire hiç malumatı yok gibi muamele buyursun. Bu istid'âmı hakiya-yı asliye-i sadaret-i penahiye ifade buyurun ben dahi yazarım, rica ederim." BOA, *HR.MKT*, Nr. 18/66, Lef 3.

30 BOA, *I.MSM*, Nr. 31/878.

31 BOA, *I.MSM*, Nr. 31/880, Lef 1.

yönde etkilenmesinin önlenmesi amacıyla Grivas'ın Yanya'dan derhal uzaklaştırılmasına yönelik bir çözüm arayışına gidildi.³² Grivas, Yanya'daki ikameti esnasında, Edirne'ye gitme noktasında isteksizliğini açıkça dile getirdi. Bu nedenle, Grivas'ın Manastır'a gönderilmesi gerektiği hususunda ikna çabası içine girildi.³³

Grivas'ın Manastır'a gönderilmesiyle ilgili emir, Yanya'ya ulaşmasından sonra Rumeli Ordusu eski Müşiri Mehmet Reşat Paşa ve Hafız Paşa tarafından ele alındı. Bu süreçte Grivas, Yunanistan'daki destekçi kitlesini göz önünde bulundurarak, sınır bölgesinde bulunmasının daha uygun olacağını savundu. Grivas'a göre, eğer kendisi Manastır'a gönderilirse, bu durum, kendisini istemeyen gruplar tarafından olumlu karşılanacak ve aynı zamanda, kazanılmış olan itibarının sarsılmasına neden olacaktı. Eğer kendisinin Manastır'a gönderilmesi, güvenlik endişelerine dayalı bir karar olarak görülüyorsa, kendisinin, İstanbul'a davet edilerek sadakatini ve bulunduğu durumu açıklama fırsatı verilmesini ya da Cezayir-i Seb'a'ya gönderilmesini talep etti. Bu noktada, Osmanlı yönetimi bir yanda sefaretlere Grivas'ın Manastır'a gönderileceği yönünde söz vermişken, diğer yanda Grivas'ın bu talebe karşı çıkışı, durumu karmaşık hale getirdi. Osmanlı yönetimi Grivas'ın endişelerini gidermek amacıyla Yanya'ya Sami Efendi'yi gönderdi. Bu sırada Yunanistan'da da yeni siyasi gelişmeler yaşanıyordu.³⁴

Genel Af: Yeni Kriz Dalgası

1848 Avrupa devrimlerinin yarattığı siyasi atmosfer ve İngiliz yanlısı muhalefetin hükümet ve monarşi karşıtı propagandalarını Atina basınında yaygınlaştırması siyasi krizi derinleştirdi. Bu baskılar karşısında Yunan hükümeti, iç istikrarı sağlamak ve artan baskıları hafifletmek zorunda kaldı. Bu nedenle Yunan hükümeti, 25 Mart 1848'de (Yunan Bağımsızlık Günü'nde) isyancılara yönelik otuz günlük teslim süresi içeren genel af ilan etti.³⁵ Bu af ilanı, birçok isyancının Yunanistan'a geri dönmesini sağlayarak uygulanan politikanın olumlu sonuçlarını verdi.³⁶

32 BOA, *HR. MKT*, Nr. 21/26, Lef 8; Lef 9; Lef 16.

33 BOA, *A.AMD*, Nr. 2/33, Lef 1; *İ.MSM*, Nr. 31/876, Lef 3.

34 BOA, *İ.MSM*, Nr. 31/881, Lef 1; Lef 2; 32/891, Lef 11; *HR. MKT*, Nr. 21/26, Lef 1; *Ceride-i Havadis*, Nr. 365, 1263 Kanun-i Evvel 18; Nr. 367, 1264 Şubat 3; Nr. 368, 1264 Şubat 16; *The Pilot*, 27 Aralık 1847; *Saint James's Chronicle*, 21 Aralık 1847; *Nonconformist*, 22 Aralık 1847; *Kölnische Zeitung*, 23 Aralık 1847; *Stadt Aachener Zeitung*, 23 Aralık 1847; *Düsseldorfer Zeitung*, 23 Aralık 1847; *Altonaer Mercur*, 23 Aralık 1847; *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 26 Aralık 1847; *Landtags-Zeitung*, 29 Aralık 1847; *Stadt Aachener Zeitung*, 5 Ocak 1848; *Sächsische Dorfzeitung*, 5 Ocak 1848.

35 BOA, *İ.MSM*, Nr. 31/887, Lef 6; 67/1957, Lef 4; *HR. MKT*, Nr. 21/26, Lef 2; *A.MKT*, Nr. 119/35; *Illustrated London News*, 20 Mayıs 1848; *Ravensbergisches Volksblatt*, 10 Haziran 1848; Dilek Özkan, *agt*, s. 140.

36 *Kölnische Zeitung*, 28 Mayıs 1848; *Schwäbischer Merkur*, 1 Haziran 1848; *Altonaer Mercur*, 2 Haziran 1848; *Illustrated London News*, 20 Mayıs 1848; BOA, *İ.MSM*, Nr. 31/887, Lef 6; 67/1957, Lef 4; 31/890, Lef 4; 31/890, Lef 10; *HR. MKT*, Nr. 21/26, Lef 2; 27/90, Lef 2; 27/90, Lef 1; *A.MKT*, Nr. 119/35; *Mabeyni Hümayun Evrakı İradeleri (MB.İ...)*, Nr. 3/69; *İ.HR*, Nr. 60/2898; *HR.SYS*, Nr.

Bu süreçte Grivas'ın etrafındaki elli bir kişi de aftan faydalanmak üzere memleketlerine dönmek istedi. Yanya'daki İngiliz konsolos vekili, Grivas'ı ikna etmek amacıyla, Yanya'da kalması halinde Manastır'a gönderileceğini ve oradan bir daha dönmemesinin mümkün olmayacağını iddia etti. Bu söylemlerle, Grivas'ı Ayamavra Adası'na gitmeye razı etti.³⁷ Grivas ve yanındakilerin Ayamavra'ya gitmesine onay almak için, İngiliz konsolos vekili aracılığıyla Yanya valisinden ve Rumeli Ordusu Müşirinden izin talep edildi.³⁸

Yanya vilayetinde, Rumeli ordusu feriklerinden Avni Paşa ve Sami Efendi'nin katıldığı bir toplantı yapıldı. Bu toplantıda konsolos vekilinden gelen mektup görüşüldü. Yanya valisi, mektubu Sami Efendi'ye gösterdi ve görüşünü sordu. Vali, devletin kendilerini bu mesele için görevlendirdiğini belirtti ve Grivas'ın Manastır'a gönderilmesi gerektiğini söyledi. Bu direktife karşılık Sami Efendi, Grivas'ı Cezayir-i Seb'a'ya gitmekten alıkoymak için elinden gelen her türlü çabayı gösterdiğini açıkladı. Ancak İngiliz konsolosu tarafından yönlendirilen Grivas'ın "köle olmadığını" söyleyerek bu durumu reddettiğini ve ikna edilemediğini ifade etti. Bu görüşmelerin sonunda, Grivas ve yanındaki elli bir kişinin Ayamavra'ya gitmesine izin verildi.³⁹

Yaşanan bu gelişmelere bağlı olarak, af ilanının ardından, daha önce Osmanlı Devleti'ne sığınmış olan Papakostas ve Velentzas da aftan faydalanmak amacıyla Yunanistan'a geçti.⁴⁰ Yunanistan'ın mevcut idaresinden memnun olmayan ve bu yönetimin ülkeyi kötü bir duruma sürükleyeceğine inanan bu isyancılar, İzdin, Amaliapoli ve Sourpi bölgelerinde ayaklanarak Yunan hükümetini zor durumda bıraktı.⁴¹ Bu sırada hükümet, Ayamavra'daki Grivas'ın karışıklıklardan yararlanabileceğine dair istihbarat aldı. İsyanın Akarnanya'ya yayılma tehlikesi karşısında acil önlemler alınması gerekti⁴²

Yunan hükümeti, sayıları altı bini geçen isyancılara karşı kapsamlı bir askeri müdahale hazırlığına girmişken, Atina basınında bu isyancılara yönelik bir karalama kampanyası başlatıldı. Bu kampanya, isyanın prestijini zayıflatmayı amaçladı ve Osmanlı güçlerinin bu hareketi desteklediği düşüncesini

Gör

-
- 1708/67; Nr. 1708/65, Lef 1; Νίκοϋ Τόλιζας, *agt*, s. 110.
- 37 BOA, *İ.MSM*, Nr. 31/886, Lef 2; *HR.TO*, Nr. 568/45, Lef 3.
- 38 BOA, *HR. MKT*, Nr. 21/26, Lef 8.
- 39 BOA, *İ.MSM*, Nr. 31/887, Lef 9; 31/887, Lef 10; 32/891, Lef 3; 32/891, Lef 10; 32/891, Lef 14; 32/891, Lef 2; 31/887, Lef 5; *HR. MKT*, Nr. 21/26, Lef 12; 20/31; 20/23; *A.MKT*, Nr. 123/70; *Morning Post*, 21 Şubat 1849.
- 40 BOA, *İ.MSM*, Nr. 31/890, Lef 9; 31/890, Lef 5; *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 5 Haziran 1848.
- 41 BOA, *HR.TO*, Nr. 48709/24, Lef 1; *HR.MKT*, Nr. 20/46, Lef 1; 21/47, Lef 3; *İ.MSM*, Nr. 31/890, Lef 8; 32/891, Lef 2; *A.MKT*, Nr. 129/64, Lef 5; 226/16-5; 121/85; 115/32; *HR.SYS*, Nr. 1708/49, Lef 2; *Morning Herald (London)*, 05 Haziran 1848; *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 14 Haziran 1848; *Schwäbischer Merkur*, 22 Mayıs 1848; *The Principality*, 19 Mayıs 1848; *Preston Chronicle*, 27 Mayıs 1848; Dilek Özkan, *agt*, s. 141.
- 42 BOA, *İ.MSM*, Nr. 31/890, Lef 7; 32/891, Lef 2.; *A.MKT.MHM*, Nr. 6/33, Lef 2; *Ceride-i Havadis*, Nr. 401, 1264 L 6; *Preston Chronicle*, 27 Mayıs 1848.

yaymayı hedefledi. Hükümete yakın basın organları, Osmanlı Devleti'nin perde arkasında etkin olduğuna dair izlenim oluşturmak için isyancıların Arnavutlarla iş birliği yaptığını dair iddialar ortaya attı.⁴³ İzdin'deki isyanlar karşısında zor duruma düşen hükümet, halkın isyancılara katılımını önlemek için propaganda yoluna başvurdu. Yunanistan ile savaşanların yerli asiler değil, doğrudan Osmanlı güçleri olduğu söylentileri yayıldı.⁴⁴ Bu sayede Yunanistan hükümeti, isyancılara karşı verilen savaşı kâfirlere karşı kutsal bir savaşa dönüştürdü.⁴⁵

1848 yılının Mayıs ayının sonlarına gelindiğinde, isyan hükümet güçleri tarafından bastırıldı.⁴⁶ İsyanı bastıran General Mamouris, savunma bakanına gönderdiği mektupta iki önemli nokta vurguladı: Müslüman Arnavutların uzaklaştırılması için krala minnet duygularını ilettili ve daha önemlisi isyancıların Osmanlı Devleti'nden destek aldığını iddia etti.⁴⁷

İsyandaki Arnavutlar: Tahrik, Kışkırtma, Suikast

İsyanların bastırılması sürecinde ortaya çıkan Arnavutlar meselesi, iki devlet arasındaki gerginliği artıran bir faktör oldu. Bu süreçte, sınır güvenliği, isyancı grupların hareketleri ve karşılıklı suçlamalar, Yunan-Osmanlı ilişkilerinde yeni bir gerilim kaynağı olarak belirginleşti. Bir yandan Rusya İmparatoru I. Nikolay'ın, monarşiye bağlılık konusunda Yunanistan'a verdiği nota, diğer yandan başkentteki anarşist hareketler, Yunan hükümetini zor bir durumda bıraktı.⁴⁸ Bu durumdan kurtulmak için Yunan hükümeti, iç karışıklıkların sorumluluğunu Osmanlı Devleti'ne yükleme politikası izledi.⁴⁹ Özellikle Dışişleri Bakanı'nın Musurus ile yaptığı görüşmelerde, Velentzas ve Papakostas önderliğindeki isyancı grupların Osmanlı topraklarından gelen Arnavutlardan oluştuğu iddiası ön plana çıkarıldı. Bakan, Velentzas'ın iki yüz, Grivas'ın ise üç yüz Arnavut'a liderlik ettiğini öne sürerek, Osmanlı Devleti'nin sınır güvenliğini sağlamadaki yetersizliğini belirtti.⁵⁰

Yunanistan'ın iddiaları araştırmak amacıyla Dâr-ı Şura Reisi Mehmet Emin Paşa görevlendirildi.⁵¹ Ayrıca Yunanistan ile yaşanan sınır güvenliği tartışmalarına da son vermek için Devlet-i Aliyye tebaa ve ahalisinden başıbozuk adamların Yunanistan hududundan geçmelerine engel olunması ve sınır güven-

Gaz

Akademik
Bakış

103

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

43 BOA, A.MKT, Nr. 136/6, Lef 1; Dilek Özkan, *agt*, s. 141.

44 BOA, A.MKT, Nr. 136/6, Lef 1; 136/6, Lef 4; HR.MKT, Nr. 20/46, Lef 1.

45 *Kölnische Zeitung*, 28 Mayıs 1848; *Schwäbischer Merkur*, 1 Haziran 1848; *Altonaer Mercur*, 2 Haziran 1848.

46 Dilek Özkan, *agt*, s. 142; Παύλος Καρολίδης, *age*, s. 423; *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 27 Mayıs 1848.

47 BOA, HR.TO, Nr. 568/35; *J.MSM*, Nr. 32/896, Lef 6; A.MKT, Nr. 137/14, Lef 7; 145/1.

48 *Preston Chronicle*, 27 Mayıs 1848; *Glasgow Herald*, 05 Haziran 1848.

49 BOA, *J.MSM*, Nr.67/1964, Lef 4.

50 BOA, HR.TO, Nr. 568/34.

51 BOA, A.MKT.MHM, Nr. 6/7, Lef 1; 6/33, Lef 1; *Sadaret Müteferriik Evrakı (A.M...)*, Nr. 5/63, Lef 1.

liğinin temin edilmesi için 28 Mayıs 1848 tarihinde Tercüme Odasından Mehmet Sami Efendi görevlendirildi. Sami Efendi, bu görevi sırasında Rumeli Müşiri ve Tırhala Mutasarrıfı ile istişarelerde bulundu, hududun ve Devlet-i Aliyye'nin emniyet ve asayişi için çalıştı.⁵² Yapılan incelemelerden sonra Yunanistan'a geçen Arnavutların aslında 1847 senesindeki Toskalık'taki isyan sırasında Yunanistan'a kaçan ve Yunanistan'ın kabul ettiği Arnavutlar olduğu belirlendi.⁵³

Bu bulgulara rağmen Yunanistan Dışişleri Bakanı, isyana katılan Arnavutların Goleka'nın adamları olduğu iddiasını reddetti, bu kadar kalabalık bir grubun hem yerel halkın hem de sınır güvenlik birimlerinin dikkatinden kaçmasının ve Yunanistan'da uzun süre saklanması mümkün olmadığını savundu. Osmanlı hükümeti ise isyancı Arnavutların Goleka'nın destekçileri olduğu konusundaki iddiasını sürdürdü. Bu tartışmalar devam ederken, Yunan sınır muhafızları da Yunanlı isyancılara destek vermek amacıyla hiçbir Arnavut'un sınırı geçmediğini iddia etti.⁵⁴

İç isyanların ve Osmanlı iddialarının yarattığı baskıyı hafifletmek isteyen Yunan hükümeti, kamuoyunu etkileme yoluna gitti. Bu bağlamda, ilk önce ilanname ve ardından bir beyanname hazırlandı, bu belgeler valilere iletili ve halka ilan edilmesi istendi. Hazırlanan metinlerde, Yunan isyanına yapılan atıflar ile vatanın korunması ve güvenliği için Osmanlı Devleti'ne karşı verilen mücadele, harcanan emekler ve kaybedilen canlar üzerinde duruldu. Metinlerde "din düşmanlarının" çeşitli entrikalarla ülkeyi karıştırdığına dair ifadeler yer aldı. Bağımsızlık için sergilenen çabanın, "düşmanların" ve "hainlerin" bertaraf edilmesi için de devam etmesi gerektiği belirtildi. Ayrıca Müslümanlar ve isyancıların iş birliğine yönelik şu ifadeler yer aldı: İsyancıların "din ve millet ve vatanımızın düşmanı olan millet-i İslâmiyeden maiyetlerine bir takım avane tedarik itmiş oldukları" belirtildi. Ayrıca isyancılar "kendileri Yunan denilecek adam olmayan bir takım eşhası ve din düşmanlarının" yardımıyla hareket ettikleri ve bu durumu "devletin vekilleri ve diğer memurların araştırmalarıyla ortaya çıkarıldığı" vurgulandı. Halktan isyancılara karşı birleşip silaha sarılmaları, devlet tarafından gönderilen askerlere yardım ve destek olmaları, isyancıların vaatlerine ve propagandalarına kanmamaları istendi. Ayrıca devletin düzen ve nizamına bağlı kalmaları, isyancılarla ilgili bilgileri yetkililere iletmeleri, vatanın özgürlüğünü ve ülkenin güvenliğini korumak için çaba göstermeleri talep edildi. İlanname ve beyanname sonrasında, Atina'da bir de risale yayımlandı; bu risale, Osmanlı Devleti aleyhine ifadeler içeriyordu.⁵⁵

Hükümet yayını mı yoksa muhalif propaganda mı olduğu belli olmayan risaledeki ifadeler/üslup incelendiğinde, halkı harekete geçirmek için hazırlan-

52 BOA, A.MKT, Nr. 136/21, Lef 2; İ.MVL, Nr. 146/4095, Lef 8.

53 BOA, A.MKT.MHM, Nr. 6/7, Lef 1; A.MKT, Nr. 127/57; 136/21, Lef 2; HR.TO, Nr. 568/45, Lef 3.

54 BOA, A.MKT, Nr. 131/98, Lef 4; HR.TO, Nr. 568/34; 568/35.

55 BOA, A.MKT, Nr. 129/63, Lef. 3; HR.MKT, Nr. 21/47, Lef 4.

dığı anlaşılmaktadır. Risale, şiddetli ve kışkırtıcı dil kullanarak Yunan halkının dini ve milli hassasiyetlerini tahrik etmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda “Yaramaz Müslüman, bakireleri izale ve tazih ider. Mabedlerimizi murdar ider”, “Türkün kanı dökülsün!”, “Vatan ve din seyf-i zü-l-haddeyindir.” gibi ifadeler risalede yer almaktadır. Böylece Müslüman-Hıristiyan karşıtlığı oluşturulmak istenmektedir. Metinde dikkat çeken bir diğer nokta, İngiltere’ye yönelik suçlamaların bulunmasıdır. Risalede İngiltere’nin “şeytani amaçlarından” bahsedilmekte, Yunanistan’ın “ihtilal ve izmihlalini” (ayaklanma ve çöküşünü) isteyen Yunan liderleri ve Türk yanlısı Arnavutları kışkırttığı iddia edilmektedir. Ayrıca İngiliz elçilerinin Atina’da Yunanlıların kinlerini tahrik ettiği ve “Yunan kaçaklarına Yedi Ada’da, Preveze ve Yenişehir’de sığınak ve barınak” sağladığı belirtilmektedir. “Hemen birleşelim ve İngilizlerin ve Türklerin aleyhine ittifak kuralım” ve “hepimiz elbirliğiyle ülkemize saldıran Türkleri kovmak ve kralımızı korumak için güç birliği yapalım” ifadeleri metinde yer almaktadır. “Osmanlı Devleti ile İngiltere, Avrupa’daki karışıklıkları fırsat bilerek, sığınmış olan Yunan generallerine çok sayıda Osmanlı askeri de katarak, artık Yunanistan’ın hiçbir yerinde siyasi yönetimin mümkün olmaması için Yunanistan’daki krallık sistemini bozmaya girişmişlerdir.” Risaledeki bu örnekler az önce ifade edilen değerlendirmeleri desteklemektedir.⁵⁶

Atina Sefiri Musurus, anti-Osmanlı söylem ve “Türkün kanı dökülsün!” gibi doğrudan şiddet çağrılarını içeren risalenin yayımlanması üzerine, Yunanistan Dışişleri Bakanı ile bir görüşme gerçekleştirdi.⁵⁷ Görüşmede, dışişleri bakanı risaledeki ifadelerin halkın isyana katılımını engellemek amacıyla yazıldığını belirtti. Musurus, bu ifadelerin halkın öfkesini artırdığını, iki devlet arasındaki ilişkileri olumsuz etkilediğini ve kendi hayatını tehlikeye soktuğunu dile getirdi. Bakan, Musurus’un güvenliğinin sağlanacağını ifade ederek görüşmeyi sonlandırdı. Musurus, ardından İngiliz ve Fransız sefaretlerine giderek ikili görüşmeler yaptı ve daha sonra sefarethaneye döndü. Yazı odasında bulunduğu sırada, Apostol veled-i Nikola isimli bir kişi pasaport imzalatma bahanesiyle odaya girdikten sonra Musurus’a ateş etti. Ancak Musurus saldırıdan yaralı olarak kurtuldu, Apostol ise kısa sürede askerler tarafından yakalandı.⁵⁸ Suikastçı Musurus’un kendisine Yunanistan düşmanı gibi görüldüğünü ve bu nedenle onu cezalandırmak istediğini söyledi.⁵⁹

Musurus suikastı, dönemin Yunanistan’ında halkın Osmanlı karşıtı duygularla kışkırtılmasının bir sonucu olarak değerlendirilebilir; zira Yunan hükümetinin, Osmanlı Devleti’ne karşı halkı harekete geçirmek için kullandı-

56 Risalenin tam metni için bkz: BOA, A.MKT, Nr. 131/98, Lef 3.

57 BOA, A.MKT, Nr. 129/63, Lef 2.

58 BOA, HR.MKT, Nr. 21/47, Lef 2; *Sun (London)*, 23 Mayıs 1848.

59 Edouard Antoine Thouvenel, *age*, s. 183; *Deutsche Allgemeine Zeitung*, 28 Ekim 1848; *Schwäbischer Merkur*, 22 Mayıs 1848.

gazi

Akademik
Bakış

105

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

ğî söylemler, toplumda düşmanlık duygularını artırdı. Özellikle, hükümetin isyancılara karşı yaptığı uyarılarda “Türkler, dinimizin ve inancımızın düşmanlarıdır.” gibi ifadeler kullanması, Osmanlı temsilcilerine yönelik nefretin büyümesine neden oldu. Bu tür söylemler, halk arasında Osmanlı temsilcilerini hedef alan bir düşmanlık atmosferi yarattı.⁶⁰

Sonuç

Büyük güçlerin 1840’lı yıllardaki Yunanistan’daki nüfuz mücadelesi, kelebek etkisi benzeri hadiseler zincirine yol açmıştır. Süreç, Yunanistan’da siyasi istikrarsızlık olarak başlamıştır. Bu istikrarsızlık önce isyana, ardından ilticaya dönüşmüştür. Nihayetinde sistematik propaganda kampanyaları aracılığıyla toplumsal düşmanlığa ve Musurus’a yapılan suikasta kadar varan bir olaylar silsilesi gelişmiştir. Bu da dış politikada uygulanan politikaların nelere sebep olabileceğinin kestirilemeyeceğini gösteren bir örnek sunmaktadır. Ayrıca araştırmada, bu olaylar silsilesinde ırk, din, vatan gibi güçlü/kutsal kavramların siyasiler tarafından nasıl kullanıldığı ve toplum mühendisliğinin nasıl işlediği de gösterilmiştir.

Makalede anlatılanlar açısından bakıldığında Yunanistan’ın Doğu Akdeniz’deki stratejik konumu, onu büyük güç rekabetinin mücadele sahasına dönüştürmüş ve Osmanlı Devleti ile diplomatik krizlerin yaşanmasına neden olmuştur. İç politikadaki sorunlar ve halkın artan hoşnutsuzluğu, siyasetçiler tarafından bu jeopolitik gerginliği yeni bir gerçeklik yaratılarak ‘kullanışlı düşman’ stratejisine dönüştürme fırsatı sunmuştur. Bu da propaganda ve algı yönetiminin siyasi amaçlara ulaşmada ne denli etkili olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle kurgunun nasıl algılandığı gerçeğin kendisinden daha önemli olduğunu göstermektedir.

Bu dönemde özellikle dış güvenlik tehditleri nedeniyle Avrupalı devletler sisteminden çıkmamak, Osmanlı Devleti dış politikasının güvenlik stratejisi olmuştur. Devlet, uygulamış olduğu güvenlik-savunma politikası çerçevesinde Avrupa devletleriyle iş birliğinin güçlendirilmesini istemiştir. Bu nedenle Bâbîâlî Avrupa ile ilişkilerine zarar verecek eylem ve hareketlerden özellikle kaçınmış, bölgesel barışın ve güvenliğin temin edilmesine ihtimam göstermiştir. Nitekim bu çalışmada da gösterildiği üzere, Osmanlı Devleti’nin Grivas’ı Yunanistan aleyhine bir silah gibi kullanmama tercihi, bölgesel istikrarı koruma önceliğinin fırsatçı/maceracı dış politikalardan daha önemli görüldüğünü açıkça göstermektedir. Bu da dış politikanın akılcı ve gerçekçi temellere dayandırılması gerektiğini göstermektedir.

Bu vaka, büyük güçler arasındaki rekabetin zayıf devletlerde siyasi istikrarsızlık yaratabildiğini, bu devletlerin dış siyasetlerinin edilgen yapıda ol-

60 BOA, *HR.TO*, Nr. 191/11, Lef 1; Edouard AntoineThouvenel, *age*, s. 183.

duğunu ve bu bağlamda hareket alanlarının kısıtlı olduğunu göstermektedir. Aslında bu stratejinin söz konusu devletlerin varlıklarını devam ettirebilmek için geliştirmiş oldukları bir refleks olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bu durumun komşu ülkelerle diplomatik ve güvenlik ilişkilerine nasıl yansıdığını, uluslararası diplomasi ile iç politikadaki dinamiklerin birbirini nasıl etkilediğini göstermesi bakımından önemli bir örnektir.

Kaynaklar

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi Belgeleri Hariciye Nezareti Mektubî Kalemi Evrakı (HR.MKT), Nr. 21/47, Lef 3; 21/47, Lef 4; 21/47, Lef 2; 20/46, Lef 1; 21/26, Lef 1; 21/26, Lef 2; 21/26, Lef 3; 21/26, Lef 8; 21/26, Lef 9; 21/26, Lef 12; 21/26, Lef 16; 21/26, Lef 13; 20/23; 20/31; 18/66, Lef 3; 18/66, Lef 2; 21/47, Lef 3; 19/3; Hariciye Nezareti Siyasi Kısım Evrak (HR.SYS), Nr. 1708/41, Lef 1; 1708/49, Lef 2; 1708/43; 1680/10; 2923/106; 1708/67; 1708/65, Lef 1; 424/11; Hariciye Nezareti Tercüme Odası (HR.TO), Nr. 408/52, Lef 1; 568/22/Lef 2; 568/45, Lef 3; 568/35; 568/34; 568/45, Lef 3; 568/34; 568/35; 191/11, Lef 1; 409/24, Lef 1; 307/50, Lef 1; 284/59, Lef 1; 568/45, Lef 3; İrade Eyalet-i Mümtaze Yunanistan (İ.MTZ.(01)), Nr. 5/117, Lef 4; 6/129, Lef 6; 7/151, Lef 1; 7/151, Lef 4; 6/128, Lef 14; 5/117, Lef 3; 6/122; 6/142, Lef 1; İrade Hariciye (İ.HR), Nr. 54/2521; 60/2898; İrade Meclis-i Vâlâ (İ.MVL), Nr. 139/3828, Lef 2; 146/4095, Lef 8; 31/886, Lef 3; İrade Mesail-i Mühimme (İ.MSM), Nr. 31/874, Lef 3; 31/876, Lef 3; 32/891, Lef 10; 32/891, Lef 11; 31/887, Lef 5; 32/891, Lef 14; 32/891, Lef 2; 31/880, Lef 1; 31/881, Lef 1; 31/881, Lef 2; 31/887, Lef 6; 31/887, Lef 9; 31/887, Lef 10; 32/891, Lef 3; 31/886, Lef 2; 31/878; 31/883; 31/873; 31/879, Lef 6; 31/890, Lef 4; 31/890, Lef 10; 28/779, Lef 2; 31/886, Lef 1; 32/895; 31/875, Lef 1; 31/882, Lef 2; 31/882, Lef 6; 31/877; 31/879, Lef 5; 31/879, Lef 6; 31/877; 31/879, Lef 5; 31/890, Lef 8; 31/890, Lef 9; 31/890, Lef 5; 31/890, Lef 7; 32/896, Lef 6; 67/1964, Lef 4; 32/891, Lef 2; 67/1957, Lef 4; Mabeyni Hümayun Evrakı İradeleri (MB.İ...), Nr. 3/69; Sadaret Amedi Kalemi Evrakı (A.AMD), Nr. 2/33, Lef 1; 2/5; Sadaret Mektubî Kalemi (A.MKT), Nr. 96/97; 114/25, Lef 1; 112/61; 121/85; , 115/32; 136/6, Lef 1; 36/6, Lef 1; 136/6, Lef 4; 137/14, Lef 7; 145/1; 136/21, Lef 2; 127/57; 136/21, Lef 2; 131/98, Lef 4; 129/63, Lef 3; 131/98, Lef 3; 129/63, Lef 2; 129/64, Lef 5; 226/16-5; 176/82, Lef 2; 123/70; 93/88; 119/35; 114/25, Lef 1; 175/55, Lef 4; 175/55, Lef 1; Sadaret Mektubî Kalemi Mühimme Evrakı (A.MKT.MHM), Nr. 3/2; 6/7, Lef 1; 6/33, Lef 1; 6/33, Lef 2; 6/33, Lef 1; 6/33, Lef 2; 16/86; Sadaret Mektubî Kalemi Umum Vilayat Evrakı (A.MKT.UM), Nr. 1917/10; Sadaret Müteferrik Evrakı (A.M...), Nr. 5/63, Lef 1.

Kaynak, Araştırma ve İnceleme Eserler

Bülent Akyay, "Yunanistan'da Filortodoks Komplotu'nun Ortaya Çıkışı (1839) Ve Osmanlı İmparatorluğu", *Tarih İncelemeleri Dergisi* 26, sy. 2, Aralık 2011, s. 335-60

Clogg, Richard, *Modern Yunanistan Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1997.

Dakin, Douglas, *The Unification of Greece 1770-1923*, St. Martin's Press, New York 1972.

Erman, Arzu, *Erken Dönem Osmanlı Devleti-Yunanistan Krallığı İlişkileri: Problemler, Çatışan Faktörler ve Uzlaşma*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2019.

Frary, Lucien J, *Russia and the Making of Modern Greek Identity, 1821-1844*, Oxford University Press, United Kingdom 2015.

Jelavich, Barbara, *Balkan Tarihi 18 ve 19. Yüzyıllar*, Cilt 1, Küre Yayınları, İstanbul 2009.

Καρολίδης, Παύλος, *Σύγχρονος ιστορία των Ελλήνων και των λοιπών λαών της Ανατολής από 1821 μέχρι 1921 / υπό Π. Καρολίδου*, (1844-1850), Εκ του τυπογραφείου Αλεξ. Βιτσικουνάκη, Αθήναις 1922.

Klapsis, Antonis, *Im Bann einer Idee – König Otto und Griechenland*, S. Patakis A.E.E.D.E. Patakis Verlag, Athen Mai 2021.

Koliopoulos, John S. - Veremis, Thanos, M. *Modern Greece: A History since 1821*, UK: Wiley-Blackwell, İstanbul 2009.

gazi

Akademik
Bakış

107

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

- Kuneralp, "Bir Osmanlı Diplomatı Kostaki Musurus Paşa 1807 – 1891", *Belleten*, 34, 1970, s. 421-435.
- McLean, David, "The Greek Revolution and the Anglo-French Entente 1843-4", *The English Historical Review*, Vol. 96, No. 378 (Jan., 1981), s. 117-129.
- Örenç, Ali Fuat, *Unuttuğumuz Mora Türkleri ve Eyaletten Bağımsızlığa Yunanistan*, Babiali Kültür Yayıncılığı, İstanbul 2009.
- Özkan, Dilek, *Ottoman Perceptions And Considerations On The First Ottoman And Greek Borderlands In Thesaly (1832-1865)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Dissertation National And Kapodistrian University Of Athens, Athens 2016.
- Özsüer, Esra, Megali İdea 1821 Mora İsyanı'ndan 1922 Küçük Asya Bozgunu'na, Kronik Kitap, İstanbul 2025.
- Papageorgiou, Stefanos P., *Modern Yunan Tarihi'nden Kesitler*, Yazılama Yayınevi, İstanbul 2015.
- Pinar, Hayrettin, "Kostaki Musurus'un Atina Sefareti ve Osmanlı-Yunan Diplomatik Krizi", *Belleten*, 76, 2012, s. 207-238.
- Petropoulos, John Anthony, *Politics and Statecraft in the Kingdom of Greece, 1833-1843*, Princeton University Press, New Jersey 1968.
- Robert, Cyprien, "Du Role De La Diplomatie Européenne Dans La Question Des Frontières Turco-Grecques", *Nouvelle Série*, Vol. 10, No. 4 (15 MAI 1845), s. 790-809.
- Τόλιζας, Νίκος, *Νικόλαος Κριεζώτης (1785-1853), Ένας Ένοπλος Της Οθωμανικής Περιόδου Στην Υψηρασία Της Ελληνικής Επανάστασης Και Του Βασιλείου Της Ελλάδας*, Παντείο Πανεπιστημιο Κοινωνικών Και Πολιτικών Επιστημών Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης Και Ιστορίας Κατεύθυνση Νεότερης Και Σύγχρονης Ιστορίας Μεταπτυχιακό Προγραμμα Σπουδών, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Αθήνα 2015.
- Thouvenel, Edouard Antoine, *La Grèce du roi Othon; correspondance de m. Thouvenel avec sa famille et ses amis, recueillie et publiée avec notes et index biographique*, Paris 1890.

Süreli Yayınlar

Armagh Guardian, Bell's New Weekly Messenger, Bristol Times and Mirror, Caledonian Mercury, Ceride-i Havadis, Daily News (London), Der Landbote Deutsche Allgemeine Zeitung, Dover Telegraph and Cinque Ports General Advertiser, Dublin Evening Mail, Dublin Monitor, Düsseldorfer Zeitung., Drogheda Journal, or Meath & Louth Advertiser Express (London), Evening Mail, Freeman's Journal, Glasgow Herald, Globe Illustrated London News, John Bull, Karlsruher Zeitung, Kölnische Zeitung, Landtags-Zeitung, Leeds Mercury, Liverpool Mercury, Lloyd's Weekly Newspaper, London Daily News, Magnet (London), Manchester Times, Mannheimer Abendzeitung, Morning Advertiser, Morning Herald (London), Morning Post, Newcastle Courant, Newry Telegraph, Nonconformist, North Wales Chronicle, Patriot, Preston Chronicle, Saint James's Chronicle, Sächsische Dorfzeitung, Schwäbischer Merkur, Staats- und gelehrte Zeitung des Hamburgischen unpartheyischen Correspondenten, Stadt Aachener Zeitung, Sun (London), The Era, The Evening Chronicle, The Pilot, The Principality, The Times, Weekly Times (London), Westfälischer Merkur

İnternet Kaynakları

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/megali-idea/>
(Erişim Tarihi 21.01.2025)

Extend Abstract

The Greek revolt that began in 1821 resulted in the establishment of the Kingdom of Greece. Under the political regime, King Otto was recognized as an absolute monarch, and the country's politics were influenced by Britain, France, and Russia. The British Party advocated for centralized monarchical power and a peaceful foreign policy, while the French Party supported the interests of landowners and the bourgeoisie. France's ambitions in Greece were met with concern by Britain, as they posed a threat to the influence of both Britain and Russia in the region. The struggle for influence between Britain and France in Greece was also linked to developments in Spain. Britain

Goş

sought to counteract French influence in Greece in parallel with the increasing French influence in Spain. Despite Britain's political interventions, the French Party, led by Kolettis, won the general elections. The opposition claimed that the elections were fraudulent, and General Grivas initiated a rebellion. The government launched an operation to neutralize him, and Grivas sought refuge in Ottoman territory. The Ottoman Empire accepted Grivas's request for asylum. During the same period, Major Velentzas and Major Papakostas also initiated uprisings, but these were suppressed by the Greek army. Velentzas and Papakostas requested asylum, stating that they wished to be recognized as Ottoman citizens and to serve in the Ottoman army. Grivas, Velentzas, and Papakostas sought to return to Greece and overthrow the government. Humanitarian aid was provided to Grivas, but activities against Greece were not permitted. The Ottoman Empire treated the refugee soldiers with kindness and sought to remove them from the Greek border. Greece blamed Britain for the events, but Britain denied any involvement. Hafız Pasha, the Governor of Ioannina, was uneasy about the British consul's interest in Grivas and implemented certain security measures. Grivas requested assistance from Governor Hafız Pasha to support his rebellion. Following this development, Governor Hafız Pasha reported the situation to the central administration. To avoid creating tensions with Greece, it was considered to send Grivas to Bitola. However, Grivas refused to be sent to Bitola. The Ottoman administration assigned Sami Efendi to persuade Grivas. In 1848, the Greek government announced an amnesty for rebels who surrendered within thirty days. As a result of this amnesty, many rebels returned to Greek territory. Major Velentzas and Major Papakostas advanced toward Greece and took positions near the town of Izdin. The rebellion was suppressed by the Greek government, and the rebels sought refuge in the Ottoman Empire. The Greek government accused the Ottoman Empire of supporting the rebellion. The uprising, which initially emerged as a reaction to Ottoman border security in Greece, was transformed into a "holy war" by the Greek government. Turkish authorities appointed an officer to investigate the causes of the rebellion. Greece published proclamations, declarations, and pamphlets to dissuade its citizens from participating in the rebellion. These texts stirred national and religious sentiments, encouraging resistance against the Ottoman Empire. During this process, which evolved into black propaganda against the Ottoman Empire, an assassination attempt was made on Musurus, the Ottoman Ambassador in Athens. The assassin, who was apprehended after the attempt, stated that he wanted to punish Musurus and considered him an enemy of Greece.

Gazî

Akademik
Bakış

109

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025